

*І. Козелко. Лінгвістична термінологія у "Граматичній українській мові"
В. Сімовича. Studia methodologica, 2014 (38).*

ЛІНГВІСТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У «ГРАМАТИЧНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ» В.СІМОВИЧА

Ірина Козелко

аспірантка кафедри української мови
Львівський національний університет імені Івана Франка (УКРАЇНА),
79000, м. Львів, вул. Університетська 1, e-mail: imatushchak@ukr.net

UDC: 811.161.2'36'373.46

ABSTRACT

The article deals with the linguistic terminology of "Grammar of Ukrainian language" of V. Simovych. The research of grammar of the end of XIX beginner of XX centuries allows to trace the process of origin and formation of grammatical terminology. Determined model of creating the terms which were the most used and most productive.

Key words: term, Vasil Simovych, linguistic terminology, two-, three- and multi-component terms.

У статті розглядається лінгвістична термінологія у «Граматичній українській мові» В.Сімовича. Дослідження граматики кінця XIX поч. XX ст. дозволяє простежити процес зародження та становлення граматичної термінології. Визначено модель творення термінів, які найчастіше вживались та були найпродуктивнішими.

Ключові слова: термін, Василь Сімович, лінгвістична термінологія, двокомпонентні, трикомпонентні та багатокомпонентні терміни.

Основні поняття термінології і сучасні проблеми розбудови різноманітних терміносистем спричинили чимало дискусій серед українських мовознавців. Вивченню спеціальних найменувань присвячено багато праць, серед яких і дисертаційні дослідження, монографії, статті.

Важливу роль у вирішенні сучасних термінознавчих проблем відведено вивченню термінозвучних традицій, що дає змогу простежити історію формування термінів, з'ясувати тяглість їх розвитку, виявити основні тенденції розбудови сучасних терміносистем. Актуальним є вивчення терміносистем, які мають тривалу історію формування, зокрема української граматичної термінології.

Тому, терміни наявні в граматиках кінця XIX початку XX століття — є важливим фактичним матеріалом для науковця, який досліджує процеси, шляхи, способи творення і розвитку термінів і терміносполук. Дослідження граматичної термінології граматики кінця XIX початку XX століття, на думку І. Процик — «необхідне для усвідомлення процесу зародження та становлення граматичних термінів як підґрунтя для подальшого розвитку лінгвістичної теорії» [6, с.61-65].

Мета статті - визначити роль «Граматичної української мови» В. Сімовича для термінологічного процесу; розглянути лінгвістичні терміни вжиті у цій праці, простежити шляхи їх творення, з'ясувати зв'язок їх з сучасною системою лінгвістичних термінів.

Дослідники неодноразово звертались до наукової спадщини В.Сімовича. Постать ученого багатогранна, тому різні аспекти лінгвістичного предмету дій вивчали Ю. Шевельов, З. Терлак, М. Білоус, Н. Гуїванюк та інші дослідники.

Лінгвістичну термінологію у різних її галузях опрацьовували І.М. Кочан, Г.П. Мацюк, Т.І. Панько, В.І. Пілецький, М.О. Вакуленко, В.В. Захарчин, О.В. Медведь, Л.Г. Боярова, І.А. Ярошевич, О.О. Тараненко, Л.О. Симоненко, Л.М. Полюга, Н.І. Овчаренко.

Процес формування української лінгвістичної термінології у 20-30-х рр. XIX-XX століття відбувався двома шляхами: граматичний лад української мови повинен підпорядковуватись живомовній багатій її основі, складеній подекуди стихійно, інший шлях передбачав

упорядкування здобутків попередників на народній основі, де перевагу надавалось основі чуття, бо граматики повинні писатись зрозумілою мовою, придатною для життя.

«Провідною тенденцією в термінотворенні цього періоду є творення самобутньої української термінології» [6, с. 139].

В.Сімович належав до тих прогресивних галицьких інтелігентів, які утверджували живомовну основу розвитку мови, науки на широкому всеукраїнському загальному. Головна мовна ідея, що ширилась і серед галицьких і серед наддніпрянських українців кінця XIX поч. XX ст. – це потреба єдиної української літературної мови, але такої, яка б враховувала усі діалектні відгалуження – тобто прагнення синтезованої на основі усіх діалектів літературної мови. Вчена О.Курило помічала відмінне у сучасній українській наддніпрянській літературній мові, бо «свою складню, фразеологією, почасти й словотвором, мало нагадує українську народню мову; вона намагається йти шляхом російської наукової мови з її здебільшого далеким від народнього складом» [3, с. 11-12].

Час написання «Граматики української мови» був нелегким, або, як його характеризує сам автор — «переходовий» [7, с.5]. У «Віснику політики, літератури й життя» високо оцінено цю працю: «Читаючи її, радієш душою, що ось-то, нарешті, маємо ми достойний образ нашої прегарної мови, – не якоїсь калічі й покручу, а запашного квіту Наддніпрянщини! Як у чистім дзеркалі, так у граматиці д-ра Сімовича відбивається сей наш яскравий, променистий квіт!» [1, с.71].

ГраMATика була зрозумілою для читача, містила детальні пояснення, різноманітні мовознавчі поняття. Сам автор зауважував, що «майже всі граматики, які появились в нас у в останніх двох роках, він мав під руками, докладно їх переглянув і використав, що міг, у тому числі і граматичну термінологію комісії мови при *Українському товаристві шкільної освіти в Києві* з 1917р. та, що вважав за потрібне, взяв до своєї книжки» [7, с.7].

Автор прихильно ставився до термінологічної традиції, яка склалась у той час, відверто зізнавався, що «брав такі вислови, що видавалися створеними видатніше, для вуха кращими, або такі, що у граматиці С. Смаль-Стоцького не було, то взяв від проф. Кримського» [7, с.16].

Предтечею граматики української мови В.Сімовича передусім була «Руська граMATика» С. Смаль-Стоцького та проф. Ф.Гартнера. Мова, якою написано граматику, є доступна для читача і відображає галицький різновид літературної мови. І. Огієнко позитивно схвалював термінологію цієї праці і називав її «найкращою спробою дати менш більш наукову, вироблену на підставі народної мови термінологію» [4, с.21].

Об'єктом цього дослідження став 431 термін, який зафіксовано у «Граматиці української мови» В. Сімовича, що дозволяє з'ясувати роль і місце граматики у виробленні української граматичної термінології.

За частиномовною належністю серед термінів головне місце в граматиці посідають іменники, їхня частка становить 88%, у праці 6,66% прикметників, дієслів — 5,4%. Інших самостійних частин мови в ролі термінів не зафіксовано.

Шлях лінгвістичних термінів відображає складний і суперечливий характер їх вироблення. В.Сімович використовує такі лінгвістичні терміни на позначення частин мови: іменник (с.126), заіменник (с.126), дієслова (с.126), приіменник (с.126), прикметник (с.126), числівник (с.126), прислівник (с.126), сполучник (с.126), виклик (с.126). До відмінних частин мови автор відносить іменники, заіменники, прикметники, числівники й дієслова, до невідмінних частин мови належать приіменники, прислівники, сполучники й виклики. Частка як службова частина мови у граматиці не розглядається, проте в праці згадується про вигук, який автор називає викликом і відносить до невідмінних частин мови. Також один раз вжито термін «злучник» на місці послідовно використовуваного «сполучник».

Більшістю із проаналізованих граматичних термінів послуговуємось і сьогодні. До них належать: буква, звуки, наголос, корінь, закінчення, назви більшості частин мови (іменник, прикметник, займенник, числівник, дієслово, прислівник, прийменник, сполучник, вигук (у граматиці — виклик), відмінок, відмінювання, відміна, фонетичний правопис, назви числових форм (однина, множина), назви родів (чоловічий рід, жіночий рід, середній рід), ступені порівняння прикметників, присвійні прикметники, тверда і м'яка групи прикметників, деякі числівники за значенням (порядкові, збірні, дробові), назви більшості розрядів займенників (особові, зворотний, питальні, відносні, присвійні, вказівні, неозначені),

особа, час, спосіб, стан дієслів, види дієслів (доконаний і недоконаний), дієслова перехідні і неперехідні, інфінітив (у граматиці дієименик), дієприкметник, дієприслівник, речення, назви головних членів речення (підмет і присудок), прикладка, додаток, означення (або прикметниковий додаток (у граматиці)) повне і неповне речення, словотвір, назви підрядних речень (мети, місця, часу, способу дії і ступеня, порівняльні, причини, умовні, допустові, наслідкові), розділові знаки та ін.

Найпродуктивнішими засобами творення термінів у граматиці В.Сімовича є:

1) суфікс –ик–, який використовується для творення:

а) назв частин мови: іменик, заіменик, прикметник, числівник, приіменик, прислівник, сполучник (але й злучник), виклик, дієприслівник, дієименик, дієприкметник;

б) синтаксичних понять: діяльник (підмет), попередник (побічне речення) — наступник (головне речення);

в) відмінкових форм іменника: називник, родовик, давальник, орудник, місцевик, кличник.

2) суфікс –ов–, –ев– вживаються переважно для творення термінів прикметників у двослівних найменуваннях граматичних понять: прислівниковий додаток, прикметниковий додаток, часові речення, способів речення, наслідкові речення, причинові речення, намірові речення, допустові речення, сполучникові речення, висказові речення, предметові речення, прикметникові речення, запитові речення, допустова періода, часова періода, причинова періода, наслідкові періоди, заіменикові або загальні дієслова, підпорядкові або нерівнопорядкові сполучники, наводові знаки, змислові іменики, орудник засобовий, орудник причиновий, орудник часовий, орудник способовий, шелестівкова відміна, іменикова відміна, припадковий спосіб творення слів; орудник місцевий, громада рівнопнева голосівкова, громада нерівнопнева голосівкова.

3) суфікс –н/ен– у прикметниках — дієприкметниках: нескорочені речення, скорочені речення, скорочення дієприслівником, стягнене речення, примовчані речення.

4) з суфіксом –уч–, вжито один раз: шипуча шелестівка.

Більшість пропонованих термінів функціонують у сучасній українській мові. Принципи і основи укладання цих термінів є актуальними і сьогодні, оскільки дають змогу враховувати шляхи, якими відбувалося формування української лінгвістичної термінології. Вивчати способи і засоби творення власне граматичних українських термінів.

«Закономірною для періоду зародження і формування сучасної української термінологіки є дублетність» [5, с.57] найменування спеціальних понять.

І.М. Кочан вважає, що «дублетність термінів слід по-різному оцінювати в кожному конкретному випадку. Якщо кількість спеціальних понять стали основою для словотвірних гнізд і включилися в термінологічне поле, то відмовитися від них практично неможливо» [2, с.145].

В. Сімович зізнавався, що й у граматиці подавав кілька назв, і вважав, що «це не гріх, керуючись тим, що в граматиках інших, теж буває по кілька висловів на одну якусь річ» [7, с.17]. Тому у граматиці В.Сімовича послідовно простежується дублетність лінгвістичних термінів: присудок або вислів (с.363), підмет або діяльник (с.363), точка або крапка (с.448), запинка або кома (с.448), двоточка або двокрапка (с.448), українська азбука або абетка (с. 39), сична або шипуча шелестівка (с.59), витвірні або похідні слова (с.110), наочні або змислові іменики (с.130), подумані, уявні або речі (с.131), ґатункові або рядові іменики (с.131), перший ступінь або рівний (с.187), другий ступінь або вищий (с.187), третій ступінь або найвищий (с.187), заіменикові або загальні дієслова (с.242), можливий спосіб або умовний (с. 252), питайні прислівники або частиці (с.330), підпорядкові або нерівнопорядкові сполучники (с.336), чисті або первісні сполучники (с.339), витвірні або похідні сполучники (с.339), запитові речення або питання (с.360), притакливе або заперечне речення (с. 361), просте речення або звичайне (с.362), прикметниковий додаток або означення (с.365), голе речення або непоширене (с.365), справжній предмет або властивий (с.373), стягнене або злите речення (с.388), примовчані речення або еліптичні (с.393), головне речення або надрядне (с.400), побічне речення або підрядне (с.400), вияснювальна або зясувальна сполука (с.407), середник або точка зі запинкою (с.448), наводові знаки або лапки (с.448), безнаголосні голосівки або ненаголошені голосівки (с.73), перший відмінок або називний відмінок — називник (с.128), другий відмінок або родовий—родовик (с.129), третій відмінок або давальний—давальник (с.129),

четвертий відмінок або знахідний –знахідник (с.129), п'ятий відмінок або кличний – кличник (с.129), шостий відмінок або орудний–орудник (с.129), сьомий відмінок або місцевий– місцевик (с.129), будучий час або прийдешний час (с.251), наказовий спосіб або волевий або бажальний спосіб (с. 251), прислівникові додатки або обставні слова (с.364), додаткові частини речення або побічні (с.365), лад слів або звичайний лад (с.395), питайні речення або залежні питання (с.419), третя відміна або відміна без звязкового звука (с.284).

Вищевказані терміни є показовими, оскільки, по-перше, вони підкреслюють авторський стиль письма, по-друге, розкривають задум автора укласти терміни, які б поєднували галицьку і наддніпрянську традиції.

Основну групу найменувань граматичних понять з «Граматики української мови» становлять складені терміни, які залежно від кількості складників можна поділити на такі різновиди:

1) Двокомпонентні:

а) **прикметник+іменник**: звукові закони (с.38), фонетичний правопис(с. 38), правописні закони (с.39), голосові шелестівки (с.40), безголосі шелестівки (с.40), нове м'ягчення (с.44), зубні шелестівки (с.44), плавкі шелестівки (с.44), губні шелестівки (с.44), м'які голосівки (с.45), незложені слова (с.46), старе м'ягчення (с.49), шипучі шелестівки (с.49), відчинений склад (с.53), зачинений склад (с.53), одчинений склад (с.54), назвучні шелестівки (с.63), визвучна голосівка (с.76), чужі звуки (с.80), словотворний перезвук (с.107), безнароткові слова (с.110), багатонароткові слова (с.110), первісні слова(с.110), іменикові наростки(с.111), прикметникові наростки (с.111), дієслівні наростки (с.111), прислівникові наростки (с.111), сприростковані слова(с.112), зложені приростки (с.114), здрібнілі слова (с.115), псливі слова (с.115), зложені слова (с.120), чужі слова (с.122), народній словотвір (с.124), відмінні слова (с.124), невідмінні слова (с.124), чоловічий рід (с.127), жіночий рід (с.127), середній рід (с.127), шелестівкове закінчення (с.128), наочні іменники (с.131), живі іменники (с.131), неживі іменники (с.131), звірячі іменники (с.131), особові іменники (с.131), власні ймена (с.131), збірні іменники (с.131), матеріальні іменники (с.131), згрубілі іменники (с.136), здрібнілі іменники (с.137), чужі наростки (с.137), чужі іменники (с.181), невідмінні іменники (с.182), присвійні прикметники (с.183), тверда відміна (с.195), м'яка відміна (с.197), особові заіменники (с.203), присвійні заіменники (с.204), указові заіменники (с.205), питайні заіменники (с.206), відносні заіменники (с.206), невизначені заіменники (с.207), головні числівники (с.226), порядкові числівники (с.227), збірні числівники (с.228), розділові числівники (с.228), множні числівники (с.228), дробові числівники (с.228), невизначені числівники (с.229), перехідні дієслова (с.241), неперехідні дієслова (с.241), дієслівні наростки (с.245), дієслівні приростки (с.248), сприростковане дієслово (с.249), дієслівні форми (с.250), теперішній час (с. 251), минулий час (с. 251), давноминулий час (с.251), дійсний спосіб (с.251), зложені форми (с.254), сприростковані дієслова (с.312), віддієслівні словотвори (с.313), приіменниковий вислів (с.315), зложені приіменники (с.316), притаклиивий прислівник (с.329), заперечний прислівник (с.329), бажальні прислівники (с.330), питайні прислівники (с.330), чисті прислівники (с.331), витвірні прислівники (с.331), рівнопорядкові сполучники (с.334), єднальний злучник (с.334), протиставні сполучники (с.334), розставні сполучники (с.335), бажальні сполучники (с.335), зясувальні сполучники (с.335), висновні сполучники (с.336), порівняльні сполучники (с.336), висказові сполучники (с.337), часові сполучники (с.337), причинові сполучники (с.337), намірові сполучники (с.337), наслідкові сполучники (с.337), умовні сполучники (с.338), допустові сполучники (с.338), питайні сполучники (с.338), згукіпідроблені виклики (с.340), розділові знаки (с.356), оповідні речення (с. 360), наказові речення (с. 360), бажальні речення (с. 360), викликові речення (с. 361), зложене речення (с. 362), поширене речення (с.365), присудкове ім'я (с.367), зложений присудок (с.368), граматичний підмет (с.370), логічний підмет (с.370), логічний присуд (с.370), безпідметові речення (с.370), присудковий вислів (с.370), неособові вислови (с.371), предметний стан (с.374), прислівниковий додаток (с.374), прикметниковий додаток (с.377), повне речення (с.393), неповне речення (с.393), єднальна сполука (с.403), протиставна сполука (с.403), часова сполука (с.404), причинова сполука (с.404), наслідкова сполука (с.404), порівняльна сполука (с.405), намірова сполука (с.405), умовна сполука (с.405), допустова сполука

(с.406), висказова сполука (с.406), питайна сполука (с.407), присудкові речення (с.409), підметові речення (с.409), предметові речення (с.410), прислівникові речення (с.410), прикметникові речення (с.410), місцеві речення (с.411), часові речення (с.412), способів речення (с.412), порівняльні речення (с.413), наслідкові речення (с.414), причинові речення (с.414), намірові речення (с.415), допустові речення (с.416), відносні речення (с.418), питайні речення (с.418), сполучникові речення (с.418), висказові речення (с.420), нескорочені речення (с.423), скорочені речення (с.423), спільний підмет (с.427), інший підмет (с.428), єднальні сполучники (с.429), чужа мова (с.436), пряма мова (с.436), швидка розмова (с.437), порівняльні періоди (с.440), умовна періода (с.441), допустова періода (с.441), часова періода (с.442), причинова періода (с.442), протиставна періода (с.442), відносна періода (с.442), наслідкові періоди (с.443), питайні періоди (с.443), намірові періоди (с.443), вияснювальні періоди (с.443), двочленові періоди (с.443), трочленові періоди (с.443), чотирочленові періоди (с.443), багаточленові періоди (с.443), п'ятичленові періоди (с.444), одночленові періоди (с.444), уривчаста мова (с.445), розділові знаки (с.447), неособові вискази (с.482), заіменникові частини (с.449), рівновартні речення (с. 450), скількісний родовик (с.471), дальший предмет (с.472), нутрішній предмет (с.474).

б) **іменник+іменник**: подвоєння шелестівок (с. 63), назвук слів (с.63), зустріч шелестівок (с.65), випад шелестівок(с.65),вставка голосівок (с.68), стягнення шелестівок (с.68), приподібнення шелестівок (с.69), слова-пні (с.110), ступінювання прикметників (с.187), відміна прикметників (с.193), відміна заіменників (с.208), форми дієменика (с.259), прислівники місця (с.328), прислівники часу (с.328), прислівники способу (с.328), прислівники міри (ступня) (с.329), прислівники причини (с.329), ступінювання прислівників (с. 333), частини речення (с. 363), присудок—прикметник (с.367), умова справждіста (с.415), умова несправждіста (с.416), скорочення дієприслівником (с. 425), скорочення дієіменником (с.430), члени-речення (с.443).

в) **іменник+приметник**: заіменник зворотний (с.204), дієслова зворотні (с.241), дієслова обопільні (с.242), дієслова недоконані (с.242), дієслова започинкові (с.242), дієслова протягові (с.243), дієслова наворотові (с.243), дієслова доконані (с.243), дієслова самостійні (с.244), дієслова помічні (с.244), дієслова способів (с.244), стан діяльний (с.253), стан страждальний (с.253), пні губні (с.291), пні зубні (с.291), пні плавкі (с.291), пні заднепіднебінні (с.291), родовик присвійний (с.470), родовик якісний (с.470), родовик пайковий (с.470), давальник етичний (с.474), орудник засобовий (с.477), орудник причиновий (с.478), орудник місцевий (с.479), орудник часовий (с.479), орудник способовий (с.479), орудник порівняльний (с.480);

г) **іменник+числівник**: особа перша (с.250), особа друга (с.250), особа третя (с.250).

г) **іменник + сполучник**: речення «що» (с.421), речення «щоб» (с.422), речення «як», «коли» (с.423).

Серед двокomпонентних термінів автор надавав перевагу моделі **прикметник + іменник**, яка вживається у граматиці послідовно; поєднання моделі **іменник + іменник** частково відбито у граматиці; не значною кількістю прикладів представлена терміносполука **іменник + прикметник**; також у граматиці зрідка зустрічаються одиничні поєднання **іменник + числівник**, **іменник + сполучник**.

Трикомпонентні:

а) **прикметник+іменник+іменник**: невідмінні частини мови (с.314), головні частини речення (с. 363), прислівниковий додаток місця (с.375), прислівниковий додаток способу (с.375), прислівниковий додаток часу (с.375), прислівниковий додаток ступня (с.375), прислівниковий додаток причини (с.376), прислівниковий додаток засобу (с.376), прислівниковий додаток наміру (с.376), прислівниковий додаток допусту (с.376), прислівни-ковий додаток умови (с.376), прислівниковий додаток міри (с.377), довільний лад слів (с.396), одновартні частини стягнення (с.451), прислівниковий додаток місцевий(с.475), прислівниковий додаток часовий (с.475), прислівниковий додаток міри (с.475);

б) **прикметник+прикметник+іменник**: чоловіча тверда відміна (с.144), чоловіча м'яка відміна (с.145), жіноча тверда відміна(с.145), жіноча м'яка відміна (с.145), жіноча шелестівкова відміна (с.145), середня тверда відміна (с.145), середня м'яка

відміна (с.145), середня шелестівкова відміна (с.145), новий минулий час (с.257), зложені дієслівні форми (с.276), великі початкові букви (с.344), чисто-способові речення (с.412);

в) **іменник+прикметник+прикметник**: I. громада рівнопнева голосівкова (с.286), I. громада рівнопнева шелестівкова (с.286), II. громада нерівнопнева голосівкова (с.286), II. громада нерівнопнева мішана (с.286), речення висказані коротче (с.432);

г) **числівник+іменник+іменник**: перша відміна дієслів («е» — відміна) (с. 286), друга відміна дієслів («и» — відміна)(с.305), третя відміна дієслів (без звязкового звука) (с.310);

г) **іменник+прикметник+іменник**: останки незложених форм (с.200), відміна власних імен (с.202), відміна помічних дієслів: «бути, няти» (с.274);

д) **прикметник+іменник+іменник**: відмінні частини мови (с.126), зложена відміна прикметника (с.199), іменикова відміна прикметника (с.200).

Багатокомпонентні терміни:

а) **прикметник+іменник+прикметник+іменник**: скорочені дієприслівни - ком часові речення (с.426), скорочені дієприслівником причинові речення (с.426), скорочені дієприслівником умовні речення (с.426), скорочені дієприслівником наслідкові речення (с.427), скорочені дієприслівником допустові речення (427), скорочені дієприслівником способів речення (427), скорочені дієімеником намірові речення (с.430), скорочені дієімеником предметові речення (с.431), скорочені дієімеником прикметникові речення (431);

б) **іменник+прикметник+іменник+іменник**: останки давньої відміни прикметників (с. 199);

в) **прикметник+прикметник+прикметник+прикметник+іменник**: прості (незложені, суцільні) дієслівні форми (с.254);

г) **прикметник+іменник+іменник+іменник**: випадковий спосіб творення слів (с.124);

г) **прикметник+прикметник+іменник+іменник+іменник**: рівнорядно-зложене речення (сполука речень) (с.398), нерівнорядно-зложене речення (спійня речень) (с.399);

д) **прикметник+іменник+прикметник+прикметник+іменник**: скорочені дієприслівником чисто-способів речення (427).

Дотримуючись традиційного принципу формування граматичної термінологіки В.Сімович здійснив не тільки одну із кодифікаторських спроб кінця XIX - початку XX століття, а й намагався розкрити повноту й багатство мови, завдяки її можливостям. Як наслідок, з середнім рівнем продуктивності характеризується вживання трикомпонентних та багатокомпонентних терміносполук, домінуючими частини мови є іменники та прикметники, як організуючі елементи даних моделей. Терміни іншомовного походження у граматиці зустрічаємо досить рідко.

Важке завдання постало перед вченими того часу, оскільки фіксованої лінгвістичної традиції до означення мовознавчих термінів не було. Саме тому існувала на той час така розбіжність у поглядах граматичних, термінологічних; в поле зору граматистів впадали ті праці, які були або авторитетнішими, або представляли для них предмет, який виявляв і спонукав їхній інтерес до написання власної граматики. Причинами, які не виявляли однозначності у формуванні термінологічної системи, були такі: по-перше, кожен вчений намагався внести свою лепту в розвиток граматики української мови, свою термінологію кожен автор граматики вважав такою, що потребує наслідування для наступників, по-друге, не всі автори граматик послідовно наслідували термінологічну традицію, що ускладнювало процес загалом.

В.Сімович високо цінував здобутки вчених свого часу, на використання граматичної термінології яких він опирався. У праці автор часто схилявся до використання дублетності лінгвістичних термінів, також значну увагу надавав складеним термінам (з наявністю дво-, три- та багатокомпонентів у їх структурі). Найпродуктивнішими засобами творення термінів у граматиці є: суфікс **-ик-**, суфікс **-ов-**, **-ев-**, суфікс **-н/ен-**, суфіксом **-уч-**. Роль «Граматики української мови» В.Сімовича для процесу зародження і творення української граматичної термінології є надзвичайно цінною, бо як показали результати до-

слідження, більшість лінгвістичних термінів вживається у сучасній українській літературній мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус М. Василь Сімович (1880–1944). Життєписно-бібліографічний нарис / М. Білоус, З. Терлак. – Л.: Наукове товариство ім. Шевченка у Львові, 1995. – 180 с.
2. Кочан І.М. Мовна норма і термін//Дослідження з лексикології і граматики української мови. —Вип. 9, 2010. — С. 138-149.
3. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. —К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. —303с.
4. Огієнко І. Історичний словник української граматичної термінології // Одбитка з «Записок Українського Наукового Товариства у Києві. — К., 1908. — С.2
5. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство. – Львів, 1994. – 216 с.
6. Процик І. Українська фізична термінологія на зламі XIX-XX століть. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2004. – 252с.
7. Сімович В. Граматика української мови.—К.; Ляйпціг, 1919.—584с.